

SZERKESZTŐSÉG, KIADÓ
HIVATAL ÉS NYOMDA

Cluj, Kolozsvár, St. Baron
L. Pop (Brassai-utca) 10

Telefon: Szerkesztőség
és kiadóhivatal — 977
Zs. N. Sz. — 558

A kéziratok kizárólag a
szerkesztőségnek cím
zendők. Kéziratokat nem
adunk vissza

UJ KELET

WIDÓ-POLITIKAI HATÁR

Cluj-Kolozsvár — VI. évfolyam, 156. szám

Igazgató: SZÉKELY BÉLA

Romániában
Egész évré — — 620
Félévré — — 320
Negyedévré — — 170
Egy hónapra — — 60
Egy szám ára, pályaud-
varon és vidéken is, 3 lej
Bukarestben — 3.50

Csehszlovákiában
Egy hónapra — 25 ck
Egy szám — 1.50 ck

1923. augusztus 28 Kedd

Megnyilt a temesvári cionista konferencia

Fischer Tivadar dr. nagy beszéde az erdélyi cionista mozgalomról, az új alkotmányról, az iskolarendeletről, az antiszemitizmusról. Öszinte közeledést hirdet a társ kisebbségekhez. Israel Cohen szerint a zsidó egységet a nemzeti ideál gondolata tudja megteremteni. Megválasztották a konferencia elnökségét.

(Temesvár, aug. 27. Az Uj Kelet kiküldött munkatársától.) Erdély, Bánát, Máramaros és Körösvidék zsidósága ma délelőtt megkezdte tanácskozásait. Minden jel arra mutat már az előzmények során, hogy a konferencia a lezajlott kongresszus határozatainak hatása alatt fog dolgozni. A kongresszus pedig — tudjuk — az egység jegyében indult és zárult. Ez hangsúlyozódott ki ma a temesvári ülések első napján a konferencia minden szereplőjének beszédéből. Nagyon jó benyomást keltett a Zsidó Nemzeti Szövetség elnökének, dr. Fischer Tivadarnak megnyitó beszéde egy a közönségre, mint a bánátsági fővárosba özönlött delegátusokra. Az utána következő szónok a londoni Israel Cohen volt, aki a világ zsidóságának érzésvilágát és gondolkodását tárta ki, amikor kifejtette hogy a zsidók származási egyformasága és faji hasonlatossága még nem jelenti az egységet. Mert az egység hiánya, hogy a zsidó tervek kifejlődésének tempója lassú. Csak a nemzeti gondolat egysége tudja kitermelni azokat az erőket és akarásokat, amikre zsidóságnak új utjain szüksége van. Nemzeti akarásból fűtött

Fischer Tivadar megnyitó beszéde

Tisztelt gyülekezet! Egymással ellentétes érzések viharja háborgo lelkemben, midőn megragadom a szót, hogy megnyissam Erdély, Bánát, Körösvidék és Máramaros Zsidó Nemzeti Szövetségének IV. évi konferenciáját, mely ez ország rész eleven zsidó népi öntudatát és szervezett zsidó nemzeti akarát megjeleníteni hivatott.

Sorsnál fogva sulyosnak és mégis üdvőt ígérőnek érzem az órát, midőn ország részünk zsidó nemzeti érzésű lakosságának ezen parlamentje az idén megkezdte ülészeit. Aggódás és felbátorodás, kételkedés és bizalom küzdenek egymással szívémben.

Fennállásának ötödik évében, mely most vége felé hajlik, Erdély, Bánát, Körösvidék és Máramaros Zsidó Nemzeti Szövetsége — igen szomorú, de be kell vallani — válsággal tarthatatlan helyzetben van.

Az akaratgyengülés, a kicsinyesség, a viszálykodás és fejelemzetlenség mérges gombái mind növekvő számban csirázna ki ország részünk zsidó nemzeti mozgalmanak fiatal talajából és minden eddigi gyümölcsöt elrohasztással fenyegetnek.

S ez éppen a legutóbbi időben történik, midőn a zsidó lét ama sok problémájával szemben, amelyek a külső viszonyok alakulása érlelt meg, a zsidó nemzeti elemnek fokozott erőmegfeszítése lenne elvárható, hogy szervezetének a rendeltetészerű, nagyobb akcióképességet biztosítsa.

Sulyosabban, mint sok külső veszély, fenyeget bennünket — sajnos — egy belső energia-kimerülés.

Erdély, Bánát, Körösvidék és Máramaros Zsidó Nemzeti Szövetségének anyagi és erkölcsi állapota gyors seiztség után kiált. Ha nem hozza meg számára a most megnyitandó ülés az öt éves szervezet további fennállása maga is kérdésessé válhatik. Ezen konferenciára a szervezet létének vagy nemlétének komoly kérdésére való feleletadására várul.

Ezért aggódom, ezért nyomja szívemet a gond.

De maga a tény, hogy most ismét összegyűlve látom magam előtt Erdély, Bánát, Körösvidék és Máramaros zsidóságának népességét érvényre juttatni kívánó része által kiküldött delegátusokat, maga ez a tény egyuttal emeli is bá-

akarat kell ahhoz, hogy fölépíthessük országunkat és a széjjel szóródottságban a magunk népi életét élhessük.

A beszéd mindenki szívéből jött, mindenki érezte a zsidó egység korszakos fontosságát és minden delegátus úgy a plénumban elmondandó beszédeiben, mint a bizottságokban elvégzendő munkájában ettől a szellemtől fogja vezetetni magát.

A tanácskozások lefolyásáról a következő tudósításunk számol be:

Hétfőn délelőtt fél tizenkettőkor nyílt meg ünnepélyesen a negyedik ország részünk cionista konferencia. A majdnem teljes számban megjelent delegátusok és a vendégek zűfőllásig töltötték meg a színház termét. Feltűnést keltett, hogy a hatóságok részéről senki sem jelent meg. A vendégek között volt Israel Cohen, a londoni cionista végrehajtó bizottság képviselőjében, azonkívül a temesvári zsidó hitközségek és más zsidó testületek képviselői. Nagy csend közepette kezdte meg héber nyelven Fischer Tivadar dr. az ünnepélyes megnyitó beszédét.

torságomat. Bizalom forrása reám nézve ez s egy érzés, mely diadalmasan küzd le minden kételyt és aggodalmat. Azok szeméből, kik ország részünk zsidó nemzeti öntudattól áthatott lakosságának választott képviselőiként gyűltek itt egybe, az az ígéret sugárzik felém, hogy tanácskozásaikból és határozataikból az egyetértésnek, áldozatkészségnek és munkakedvnek oly szelleme fog kikerülni, mely minden ártalmast kiirt és újból felénkíti szervezetünket, hogy ezen konferencia a lét és nemlét előbb említett kérdésére abban az igenlő értelemben, melyre vágyom, fog feleletet adni!

Köszöntöm hát mindnyájukat, akik ezen konferencia ünnepélyes megnyitására itt megjelentek, a szokásos "Börachim habaim" — mal szívből üdvözlöm Önöket.

Az államhoz és a román néphez való viszonyunk

Fischer Tivadar ezután német nyelven folytatta:

— Temesváron, a Bánát szép fővárosában, mely éveken át vendégül látta talai között a cionizmusnak nemrég elhunyt s általunk annyira siratott nagy férfiat, az áldottemlékezetű dr. Marmorek Sándor professzort, éppen az ő ittartózkodásából kifolyólag a zsidó nemzeti eszme régen fontos pozícióhoz jutott a zsidóság közeletében. Mivel ennél fogva ebben a városban a zsidó nemzeti jellegű megnyilatkozások nem ritkák, úgy hiszem, hogy itt a román közvélemény jól ismeri mozgalmainkat és céljait s fel van világosítva azon szervezetet illetően is, melynek évi konferenciája nyílik meg mostan.

Mégis szükségesnek tartom, miként hasonló alkalmakkor is mindig hangsúlyoztam, hogy ezuttal is kiemeljem: Erdély, Bánát, Körösvidék és Máramaros Zsidó Nemzeti Szövetségének céljai között egyetleneget sincs, mely tökéletes összhangban ne állna a román állam és a román nemzet magasabb érdekeivel.

Miként szervezeti szabályzata is tartalmazza, szövetségünk egyfelől cionista szervezet jellegével bír másfelől pedig azzal a rendeltetéssel, hogy az Erdély, Bánát, Körösvidék és Máramaros területén élő zsidó etnikai kisebbség számára általános keretül szolgáljon egyetemes érdekeinek oltalmára

és előmozdítására, amelyek politikai, vallási, kulturális és szociális érdekek.

Mi a cionizmus végső célja?

A zsidó nemzeti lét tökéletes ujjalkotása egy zsidó nemzeti otthonnak a zsidó nép történelmi földjén, Palesztinában való felállítására és a nemzeti kulturának, különösen a héber nyelvnek jogaiba való visszahelyezése által.

És mit akar szövetségünk mint cionista szervezet?

Erdély, Bánát, Körösvidék és Máramaros zsidó lakosságának minél intenzívebb közreműködését a cionizmus végcéljának megvalósításában kívánja rendszerezíteni, érve a közreműködés alatt: a palesztinai nemzeti otthon új felépítéséhez munkával, adományokkal és tőkebefektetésekkel való hatékony hozzájárulást, a héber szó ápolását, zsidó kulturális intézmények létesítését és támogatását, főleg pedig a fiatal nemzedék nemzeti irányu nevelését.

Vajjon van-e ezen törekvések között valami, ami nem hangzanék össze, vagy ami összeütközésbe hozhatna minket állampolgári köteleességeinkkel?

Vajjon egy zsidó államalakulatnak, egy zsidó kulturális központnak Palesztinában való felállítására ellenkezik-e a román állam és a román nemzet érdekeivel?

Bizonyos, hogy nem, hogy éppen ellenkezőleg a román nemzet teljesen egyetért nagy szövetségeseivel Palesztina kérdésében is. Biztos, hogy Románia, mely tagja a Nemzetek Ligájának, szintén helyeseli a Liga által Nagybritanniának adott mandátumot, mely szerint Palesztinát ama rendeltetésének szem előtt tartásával kormányozza, hogy az a zsidó nép nemzeti otthonává legyen. Biztos, hogy miként szövetségesei, a román nemzet is óhajtja az említett mandátumban kitűzött, ezen cél megvalósítását.

Mindamellott itt-ott azt az érvelést halhatjuk és olvashatjuk, hogy a cionizmus nem fér össze a hazafiassággal, mert román állampolgárokat arra ösztönöz, hogy egy más, hazájuktól különböző ország javára dolgozzanak és hozzanak anyagi áldozatokat.

Könnyű kimutatni, mennyire felületés és téves ezen érvelés.

Nem fogják szemére vetni a hazafiasság hiányát egyetlen románnak sem, aki szereti Franciaországot és szolgálatokat tesz ezen országnak, vagy aki az Etna tűzhányó kitörései által elpusztított falvak helyreállítására adakozik, vagy aki tőkebefektetéseket eszközöl Görögországban.

Miért kellene a romániai zsidó polgárnál hazafiatlannak tekinteni, ha palesztinai zsidó falvak létesítésére adakozik, ha ott ipari vállalkozásba tőkét fektet be, ha szolgálatokat tesz ezen országnak?

Angliában, Amerikában és más nyugati államokban számos igen fontos állami hivatalok vezetésével megbízott zsidó, kiknek példás hazafiasságát összes polgártársaik elismerik, egyuttal vezetője a cionista mozgalomnak is. Éppen nálunk volna ellentétes a cionizmus a hazafiassággal?

Nem, nincs ellentét a kettő között. Indokolt határozottsággal állítom ezt, sőt még azt is merem állítani, hogy azon zsidó, akiknek lelkébe a mostani történelmi években, midőn Isten kegyelméből a művelt nemzetek részéről lehetővé van téve a zsidó népnek, hogy új nemzeti otthonat teremtsen magának ősi földjén, nem hatol be a cionista ideál, — merem állítani, hogy ez az ember semmiféle idealizmusra nem képes, képtelen

a tulajdonképeni hazafiasságra is és nem lehet igazi hazafi, sem francia, sem angol, sem román.

Nem akarunk renegátokat nevelni

Nem ellenkezik a román érdekekkel azon másik cionista törekvés sem, mely arra irányul, hogy a héber nyelv és kultúra a romániai zsidók körében is új életre keljen.

Ez a törekvés nem jelenti, hogy a román kultúrától való elszigetelést akarunk. Semmiesetre sem. Éppen fordítva, a legteljesebb őszinteséggel közreműködni óhajtunk Erdély, Bánát, Körösvidék és Máramaros zsidóságának a román nemzethez való lelki közlekedésében. Igen, akarjuk, hogy különösen ifjúságunk — miként máskor is hangsúlyoztam — megtanulja ismerni és szeretni a román szellem kincszeit.

De nem akarunk renegátokat nevelni, nem akarunk zsidó eredetű, de a zsidó lélektől elidegenedett embereket! Olyan zsidó ifjúságot akarunk, mely tudatában van nemzetiségének, mely szeretettel ragaszkodik mindenhez, amiből összetevődik az előttünk való zsidó nemzedékek évezredek szenvedéseinek története által megszentelt zsidó nemzeti lét.

Évszázadokon keresztül a zsidó nemzetiséget csak a vallási hagyományok és szokások megőrzése tartotta fenn.

Ezen konzerváló tényezőhöz a mai napokban, a történeti fejlődés által új életre hív, a héber szó is csatlakozik.

Ami végül szervezetünknek abbéli tevékenységét illeti, mely a Magyarországtól lecsatolt területen élő zsidó kisebbség egyetemes érdekeinek oltalmazására és előmozdítására irányul, úgy hiszem, fölszemesen erősíteni, hogy semmi tekintetben nem titkózik össze a román nemzet valódi érdekeivel.

Csupán vak sovinizmustól megmérgezett elme nem látja be, hogy a román nemzet valódi érdekei a román állam kormányzatának oly rendszerét kívánja, mely a román nemzettel szép és gazdag

Együttműködés a társkisebbségekkel

Belső örömmre szolgál, hogy évi konferenciánk mai megnyitó ülésének vendégei között országunk magyarainak és németiségének néhány vezető egyéniségét is üdvözölhettem.

Ugy hisszük, hogy bennünket megtisztelő megjelenésükben a szimpátiának egy jelét szabad látnunk szervezetünkkel és annak céljaival szemben, ami megerősíti régóta táplált reményünket, hogy az őszinte egymáshoz közeledés az ország etnikai kisebbségei között és az ő kölcsönös együttműködésük egyszer csak bekövetkezik majd.

Valóban csodálkozni kell, hogy e tekintetben mindeddig még történt valami, noha egy ilyen kölcsönös meggyezésnek egyszerűsége kézenfekvő.

Bármily különbözőek is a szóbanforgó technikai csoportoknak települési viszonya, gazdasági és kulturális törekvések, általános lelki állapotuk és sok minden más nemzeti lényükben, — azon tény politikai jelentősége, hogy kisebbségi helyzetben van, mindegyikre nézve körübeáll egyenlő.

Már a dolog természeténél fogva is minden kisebbségi lét az erők érvényesítésének bizonyos hasonló korlátozottságára van utalva; ha már most ehhez még hozzájárul a közhatalomnak előítéletek vagy nem értett felfogások által vezetett és demokratikus elveket többé-kevésbé nem tisztelő kezelése is, ebből az illető állam különböző etnikai kisebbségeire nézve a hasonló szenvedések, problémák és aspirációk egész sorozata áll elő.

Igen meglehetősen vezetne ezt a gondolatmenetet itt részletekbe menően végigvinni, ezért csak rövidesen meg akarom állapítani, hogy Románia különböző etnikai kisebbségei ma a hasonló problémák nagy száma előtt állanak, amelyek szerencsés megoldásához csak egy-egy politikai vezérgondolattól irányított párhuzamos továbbhaladás útján juthatnak majd el.

A legmelegebben legyenek most üdvözölve

országban együttlakó etnikai kisebbségek számára is megadja annak lehetőségét, hogy etnikai különléti fenntartása mellett gazdasági és kulturális érteket szabadon érvényesítsék s ezáltal az anyagi és szellemi boldogság feltételeit biztosítsa.

Az együttlakó népek elnyomása a román nemzetre nézve csak visszaesést eredményezhet. De kétségtelenül hatalmas tényezője lesz magasbalendülésének a román uralom alatti etnikai kisebbségek szabad fejlődése.

A román nemzet igazi érdekeivel tehát igenis megegyezik az, midőn sérelmezzük, ha hivatalos vagy magáncselekedetek által igazságtalanság esik rajtuk és ha semmibe vett jogaink megvédéséért küzdünk.

A jelen konferencián — sajnos — szövetségünk multévi ily irányú működésének méltatása és annak a jövőre nézve megfelelőbben való szabályozása igen fontos szerepet fog játszani.

De bármily súlyosak is legyenek a sérelmek, melyekről itt beszámolás történik, bármily számosságú a panaszok, melyek itt elhangzanak, — Erdély, Bánát, Körösvidék és Máramaros egyetemes zsidó érdekeinek oltalmazásában és előmozdításában szövetségünk jelszavát ez képezi s fogja képezni ezután is: „Mindent a román nemzettel, semmit ellene!”

Más harci eszközünk nincsen — és mást nem is akarunk, — mint a román nemzethez való apellálás és a benne való bizalom. Nálunk keressük és reméljük megtalálni azt a belátást, mely a szenvedett sérelmek orvoslásához és jogos aspirációink teljesítéséhez vezet.

Ezen elv vezette Erdély, Bánát, Körösvidék és Máramaros Zsidó Nemzeti Szövetségének tagjait kezdettől fogva és ezen felfogásban meg nem ingatva fognak haladni a jövőben, igazolva mindenkor, hogy Románia jó polgárai, kiknek mindenek fölött való a trón iránti hűség s a haza iránti szeretet.

szeretett testvéreink és elvtársaink, kik a cionista világszervezet végrehajtóbizottságának és más zsidó testvérszervezeteink képviselőiben jöttek ide, hogy konferenciánkon résztvegyenek. Igen hálásak vagyunk nekik ezért, hiszen a konferencia tanácskozásainál való közreműködésük bizonyára megtermékenyítő hatással lesz azokra.

Midőn még szívélyesen üdvözölöm konferenciánk mai megnyitó ülésének összes tisztelt vendégeit, melyen megindult szívvel fordulok Önökhöz és üdvözölöm Önöket, Hölgyeim és Uraim, akit itt Erdély, Bánát, Körösvidék és Máramaros nemzeti zsidóságának delegáltjaiként vannak jelen.

Az, ami mély megindultságot okozza, bevezető soraimban már jeleztem.

Aggódás és remény közötti viaskodás dúl lelkemben, midőn azt a kérdést teszem fel magamnak, vajjon Erdély, Bánát, Körösvidék és Máramaros Nemzeti Szövetségének ezen IV. évi konferenciája teljesíteni fogja-e azon főfeladatát, hogy az utóbbi időben erős megrázkódatást szenvedett erkölcsi és anyagi oszlopoknak szilárdságát, melyek a szervezet épületét hordozzák, helyreállítsa.

El nem titkolható szomorú tény, hogy a szem-elé, mely a szervezetünk életében most lezáruló esztendőre visszapillant, nemcsak hogy nem a fejlődés és előhaladás kedvező képe, hanem a visszaesésnek egy folyamata tárul, mely különösen pénzügyi szempontból a szervezetnek egy valóssággal tarthatatlannak minősítendő helyzetét idézte elő.

Erre vonatkozólag kimerítő adatokat központi irodánk jelentése fog nyújtani, de már most különös nyomatékkal kell rámutatnom arra, hogy magának a szervezetnek szánálása a főkérdés, mellyel a konferenciának foglalkoznia kell.

A szervezet gyors újjáéledésére és konszolidációjára annál inkább van szükség, mint-hogy egyfelől cionista munka tekintetében a közeljövőben sokkal többet várnak tőle, mint

amennyit eddig fel tud mutatni, másfelől a hazánkban egyre növekedő zsidó problémák a zsidó nemzeti elem kötelességévé teszik, hogy az ország zsidó lakosságának általános érdekeiért az eddiginél még fokozottabb tevékenységet fejtessen ki.

Minden zsidó felelős Palesztina felépítéséért

Nem kell-e megszegyenítőnek éreznünk, hogy a Keren Hájjeszódra eddig befolyt összegekről szóló kimutatásban Erdély, Bánát, Körösvidék és Máramaros zsidósága az utolsó helyen szerepel?

Nem kell-e levonnunk azt a következtetést, hogy jelentékenyen többet tegyünk ezután Erec Jisrael felépítéséért, mint eddig?

Csak néhány napja még, hogy elhangzottak a XIII. cionista vilákkongresszus végakkordjai, amelynek lefolyása ama nagy történelmi felelősség jegyében történt, mely a palesztinai mandátumnak a népliga által történt kiadása után a zsidó nép mai nemzedékére hárul.

Gigászi méretűek a pénzüsszegek, melyek előteremtése nélkül a felépítés műve nem sikerülhet. Csupán a zsidó nép összességének rendkívüli erőmegtöltése tudja azokat összehozni. És azért, hogy ez megtörténjék, a nemzetek szövetségével és a történelemmel szemben minden, ami zsidó, a felelősségnek reá jutó részét viseli.

Az egész zsidó nép becsülete forog kockán, ha Palesztinának reabizott felépítéséért minden zsidó nem teszi meg a magáét.

Ebben rejlik felfogásom szerint a XIII. cionista kongresszus tanulsága, melyet elsősorban nekünk, cionistáknak kell megszívlelnünk.

Az új alkotmány hibái

Ezek után ama fontos belpolitikai eseményekre térek át, melyek a most lezáruló évben szövetségünk törekvéseit keresztettkék és ezáltal problémákat vetettek fel számára, amelyekkel a konferencia foglalkozni hivatott.

Ebben az esztendőben létesült Nagyrománia új alkotmánya.

Erdély, Bánát, Körösvidék és Máramaros zsidó lakosságának még az a lehetőség sem volt megadva, hogy egy parlamentári képviselője által állást foglaljon az alkotmányjavaslattal szemben és a törvényhozó testületek előtt kifejezésre juttassa kívánásait.

Órománia, Besarabia és Bukovina zsidó parlamenti férfiai — miután sikerült nekik az alkotmányjavaslathoz a régi királyságbeli zsidók polgári jogaira vonatkozólag fölvetett rendelkezések eredeti szövegének kedvező megváltoztatását kísérni — megszavazták a javaslatot.

Ez azonban nem jelenti azt, hogy az ország zsidó lakossága, különösen annak nemzeti öntudattól áthatott része, nem érzi az új alkotmány sok hiányát és főként azt a nagy hézagát, hogy ebben az alkotmányban az ország összes etnikai kisebbségeinek közös keserű csalódására, kollektív személyiségüknek és attributumainak közjogi szabályozására a legcsekélyebb alap sem lett megadva.

Az „etnikai kisebbség” közjogi fogalma az új alkotmányban egyszerűen nem létezik s így Nagyrománia tételes közjogának nagy épületében mai napig sincs egy kamrácska sem, mely az „etnikai kisebbség” és „kisebbségi jogok” fogalmainak otthon nyújtana.

Ez oly tény, mely mellett a konferencia nem haladhat el hallgatással és amelynek arra kell indítania a konferenciát, hogy méltó módon kifejezésre juttassa a szövetségünk politikai programjához való ragaszkodását és a ragaszkodást azon reményhez, hogy a román nemzet az erdélyi ága által 1918 december elsejei gyulaféhvári határozatokban az ország etnikai kisebbségeinek tett ígéreteket mind valóra fogja váltani.

Az antiszemita mozgalom

A most lezáruló esztendő történetéhez tartozik továbbá az antiszemita izgatás rendkívül heves fokozódása, mely a román egyetemi ifjúság „numerusz klauzusz”-mozgalmát és számos pogromszerű kirobbanást értelt meg. Ezen excesszusok egyike 1922 november 28-án (fájdalmas emlékünknél maradt) szövetségünk központi irodáját és az általa közintézményként megállapított „Kadima Nyomda

és Kiadóvállalat Rt. toztatta. A millióny mai napig sincs meg

Elégtétellel

elismerhetjük ugyan az első időben a rejtetlen nézői voltak később erélyes rendezésén a dolgok ily ság „numerusz klauzusz”-mozgalmát nem méltóak egy visszautasította és mégis tovább foly szorította.

Nyugodtak a

Csak a minap az a ben, Jasiban ismét excesszusokra kerül mindinkább növeked

Ugy röpirato

vános gyűléseken gyűlöletet. A legkésőbb az alsóbb

lázítják. Egy rendtorekszik, hogy fel

lakosság ellen. És tetlenül történik. E

maznak e propagandaten anyagi eszköz Szomorú sejt

ben, ha arra gondoltunk, a konferenci

elmulasztania, hogy gyelmet szenteljen.

Az is

Külön tejeze könyvében, melyek

rösvidék és Máramar dekeit igen hátrány

ügyi miniszteriumu kolarendeleiteiről.

A szóbanforgott

tett rendszabályok az egész zsidó köz

ifjúság vallásos és söt kulturális nevel

lyosabb problémáit. Az iskola sz

ahol gyermekeiket zsidó szülőktől me

A zsidó ifju felekezeti iskolák

minden kétségben az állam iskoláiba

ifjúság részére eg zsidó gyermekek

sének lehetősége sincs biztosítva. E

iskolákat látogató munka alól a M

napokon való fel meg s ezáltal ki

lakban a zsidó if csak a legkisebb

vallás követelmén

Ami viszont tanintézetek felál

tása nemcsak ne gátást, hanem a vételével az eddi zsidó iskoláknak

mi több, teljeser hézséget a másik azok mégis elbá

ságnak végül k jog megvonásáva

Ez a hely

Igen, a z

legfőbb veszélyt melyet ifjúságunk veszendőbemenés

Szükséges

nát, Körösvidék a nagy problém

jében teljes k

gyogy ezen egés

győződve — tör

fatal nemzedék

hanem ezen sze

zárt sorokban to

a tetteváltás

ásfélől a blémák a ik, hogy érdekeiért kenységet

esztina

ünk, hogy sszegekről svidék és szerepel? tkeztetést, tán Erec

angzottak rakkordjai, felelősség adatumnak zsidó nép

, melyek m sikerül- rendkívüli És azért, vtségével ami zsidó,

g kockán, t minden

a XIII. elsősorban

x.

ny hibái ai esemé- ródó évben és ezáltal helyekkel a

agyrománia

Máramaros sem volt felője által szemben észre jut-

vina zsidó nekik az beli zsidók ndelkezések tatását ki- totot.

az ország emzeti ön- alkotmány agát, hogy es etnikai a, kollektív k közjogi sem lett

fogalma az tezik s így épületében m, mely az ok" fogal-

konferencia ynek arra hltó módon itikai prop- agaszkodást t az erdélyi ulafehérvári ebbsegeinek ni.

mozgalom

teéhez tartó- lkivül heves emi ifjuság zámos pog- excesszusok és emlékünk és általa ma Nyomda

radea-Maro kishídfő)

és Kiadóvállalat Rt." nyomdáját romhalmazzá változtatta. A milliárdnyi kár, mely ezáltal okoztatott, mai napig sincs megtérítve.

Elégtétellel állapíthatjuk meg és őszintén elismerhetjük ugyan, hogy a kormány, — miután az első időben a rendőrségi közegek sok esetben télen nézői voltak a legvadabb excesszusoknak, — később erélyes rendszabályokhoz nyult, hogy gátat vessen a dolgok ily fejlődésének, a főiskolai ifjuság „numerusz klauzusz“-követeléseit pedig, melyek nem méltóak egy kulturnéphez, határozottsággal visszautasította és hogy az ezen jelszó alatt mégis tovább folyó diákmozgalmat korlátok közé szorította.

Nyugodtak azonban távolról sem lehetünk. Csak a minap az antiszemita mozgalom főfészkében, Jasiban ismét a zsidó lakosság elleni hallatlan excesszusokra került sor. Az antiszemita izgatás mindinkább növekedő intenzivitással folytatódik.

Ugy rópiratokban és újságokban, mint nyilvános gyűléseken is szüntelenül szitják a zsidógyűlöletet. A legközépkoribb hazugságok terjesztésével az alsóbb néposztályokat a zsidók ellen lázítják. Egy rendszeresen üzött propaganda arra törekszik, hogy felkavarja a szenvedélyeket a zsidó lakosság ellen. És mindez akadályozatlanul és büntetlenül történik. És senkisé tudja, honnan származnak e propagandának bizonyára nem jelentéktelen anyagi eszközei.

Szomoru sejtések támadnak az ember lelkében, ha arra gondol, hova vezethet ez.

A konferenciának semmiesetre sem szabad elmulasztania, hogy ezen viszonyoknak kellő figyelmet szenteljen.

Az iskolarendeltek kritikája

Külön tejezet szól azon külső események könyvében, melyek ez évben Erdély, Bánát, Körösvidék és Máramaros zsidóságának általános érdekeit igen hátrányosan érintették, a közoktatásügyi minisztériumnak szomoru híre szert tett iskolarendelteleiről.

A szobantorgó és joggal önkényesnek tekintett rendszabályok által, melyek országárszünkben az egész zsidó közvéleményt fellármázták, a zsidó ifjuság vallásos és nemzeti nevelésének kérdése, sőt kulturális nevelésük lehetősége maga is legsúlyosabb problémánkká vált.

Az iskola szabad megválasztásának jogát, a ahol gyermekeiket oktatásban kívánják részesíteni, zsidó szülőkől megvonják.

A zsidó ifjuságnak csak állami vagy zsidó felekezeti iskolák látogatását engedték meg. Ámde minden kétségen felül áll, hogy a gyakorlatban az állam iskoláiba való szabad beiratkozás a zsidó ifjuság részére egyelőre nem létezik és hogy a zsidó gyermekek állami iskolákban való nevelésének lehetősége ezidőszert semmi tekintetben sincs biztosítva. Ehhez jön még, hogy az állami iskolákat látogató zsidó gyermekeknek az írásbeli munka alól a Mózes-vallás szerinti munkaszüneti napokon való felmentése abszolút nem engedtetik meg s ezáltal kizártá lesz, hogy az állami iskolákban a zsidó ifjuság oly nevelést kapjon, mely csak a legkisebb mértékben is számol a Mózes-vallás követelményeivel.

Ami viszont a zsidó iskolákat illeti, ilyen tanintézetek felállítására és a már létezők fentartására nemcsak nem nyer államsegéllyel való támogatást, hanem a legkülönbözőbb módszerek igénybevetésével az eddig oly nagy fáradtsággal fentartott zsidó iskoláknak további fennállását aláássák, sőt mi több, teljesen lehetetlenné teszik. Egyik nehézséget a másik után gördítik utjukba és ha azok mégis elháríttatnak, minden méltánytalanságnak végül koronája tétetik fel a nyilvánosság jog megvonásával.

Ez a helyzet. Igen, a zsidó iskola, a mi szentségünk, a legfőbb veszélyben van! A legdrágább kincsét, melyet ifjuságunknak adhatunk, a zsidó nevelést, veszendőbemenés fenyegeti!

Szükséges, hogy a konferencia Erdély, Bánát, Körösvidék és Máramaros összes zsidóinak ezt a nagy problémáját a maga mérhetetlen horderejében teljes komolysággal vegye szemügyre és hogy ezen egész zsidóság — miként meg vagyok győződve — törhetetlen akaratának, hogy iskoláját, fiatal nemzedékének zsidó nevelését fal nem adja, hanem ezen szent ügyért mindenre kész és azért zárt sorokban fog a diadalig küzdeni, — megmutassa a tetteváltás útját!

Meg kell teremteni a zsidó egységet

A zsidó élet súlyos problémáinál fogva, melyeket a külső viszonyok alakulása idézett fel, Erdély, Bánát, Körösvidék és Máramaros zsidó összességének egy egységes képvisellete a zsidóság jövőjének „conditio sine qua non“-ja lett.

Erdély, Bánát, Körösvidék és Máramaros Zsidó Nemzeti Szövetségének vezetősége ezért az utolsó időben helyesnek látta energiájának javát arra fordítani, hogy egy oly testület ujonnan való megalakítását érje el, melyek ez országársz zsidóságának egyeteme jogszertü képviselétéül ismer el.

Nem mulasztatott el semmi sem, ami alkalmasnak tűnt, hogy e cél elérését előmozdítsa.

Kiváltképp, ami csekélységemet illeti, nem riadtam vissza semmi társaságtól, hogy ehhez legjobb erőmből hozzájáruljak.

Ugy hiszem, nem tévedek, ha azt állítom, hogy a szobantorgó testület megszervezésére nézve általam legutóbb készített tervezet, melyet szövetségünk Nagy Intéző Bizottsága elfogadott és melyet a vonatkozó nagyintézőbizottsági határozat utólagos jóváhagyása végett most a konferencia elé fognak terjesztetni, a zsidóságban létező legszűkebb felfogások szemszögéből nézve is, olyan platformot nyújt az országárszünkbeli zsidó összesség, Klal Jiszrael összefogására, melylyel szemben indokolt aggály nem létezhetik.

Mindazonáltal az országárszünkbeli ortodoxia hivatalos vezetősége ezen tervvel szemben is mereven elutasító magatartást tanusít és kizárólag ezekből nem kerülhetett még a sor a szobantorgó testület megalakítására.

Nagyon fáj nekem, hogy ezt itt megállapítani vagyok kénytelen és lelkem mélyéből indítva érzem magam, hogy még a konferencia tanácskozásainak megkezdése előtt e helyről a legmelegebben apeláljak az országárszünkbeli ortodoxia szellemi vezetőihez. Lássák meg valahára a nagy veszélyt, melynek a zsidó életérdekeket az összes zsidó örök tömörülésnek meggátolása által kiteszik. Ne vegyék magukra a felelősséget azon következményekért, melyeket az eddigi merev elzárkózásban való meg-

Israel Cohen beszéde

Általános figyelem között emelkedett szólásra Israel Cohen, az ismert nevű író, aki a londoni Executive nevében üdvözölte a konferenciát. Ezeket mondotta:

— Az új Executive még nagyon fiatal. Alig egy hete, hogy átvette hivatalát és már is óriási nehézségekkel kell megküzdenie, mert a feladata is óriási. A cionista szervezet végrehajtóbizottsága csak úgy tudja teljesíteni a rábízott kötelességeket, ha az egyes országok szervezetei a legerősebb támogatásban részesítik. A cionizmus világhelyzete, ha nem is rózsás, de mindenesetre elég optimisztikus, ha minden erővel dolgozni fogunk a nagy cél megvalósításán. A következő évek tehát a gyakorlati munka és az alkotások évének kell lennie.

A zsidók egyformák, de nem egységesek

Cohen ezután reflektál dr. Fischer Tivadar beszédének ama részére, melyben a Szövetség elnöke az erdélyi zsidó egységgel foglalkozik. Ebben a tekintetben Cohen így fejtette ki meggyőződését.

— Beutaztam az egész világot, megismertem a világ egész zsidóságát és azt tapasztaltam, hogy a zsidók egyformák ugyan, de nem egységesek. Csak a nemzeti ideál gondolata hozhatja össze a szétszört zsidó nép összes részeit.

Ezután megemlíti Cohen, hogy Romániába jövelele előtt Budapesten tárgyalt magyar belügy- és kultuszminiszterrel a cionista szervezet engedélyezése ügyében. A magyarországi cionista szervezet működését ugyanis a kormány betiltotta, de remény van rá, hogy legközelebb újra megengedi.

A londoni Executive képviselőjének nagy tetszéssel fogadott beszéde után dr. Drexler Miksa temesvári főrabbi üdvözölte a konferenciát és a fölötté örömeinek adott kifejezést, hogy Erdély zsidóságának gyűlékezetét Temesváron üdvözölheti. B széde ezze fejezte be:

— Am Jiszrael, Jiszrael népe vagyunk és amint Jiszrael eddig is megküzdött a sö-

maradásuk maga után vonhat és országuk össz zsidóságának javára ragadják meg valahára a testvérkezét, mely a közös munkára, oly régóta feljűk van nyujtva.

Hölgyeim és Uraim! Rövid taglalására szorítottam a legfontosabb problémáknak, melyekkel a konferenciának foglalkoznia kell. Ezekon kívül is nem egy kérdés van, mely a konferenciának Önök előtt ismeretes munkaprogramja szerint tanácskozási tárgyat fogja képezni. Sajnos, tulságosan bő a tanácskozási anyag, mellyel meg kell birkóznunk és az összes tárgyak gyűjtőpontjában áll — újból hangsúlyozom — szervezetünk kérdése maga.

Visszatérve ahhoz, amit kezdetül mondtam, megismétlem, hogy az Önök szeméből az az ígérlet sugárzik felém, hogy ezen főkérdésre az általam várt értelemben fognak feleletet adni.

Adja Isten, hogy szerencsésen teljesítsék összes feladataikat. Legyen munkájuk termékeny, tettek gyümölcsöt érlelő, legyen e konferencia áldást hozó!

Ezzel Erdély, Bánát, Körösvidék és Máramaros Zsidó Nemzeti Szövetségének IV. évi konferenciáját megnyitottnak nyilvánítom.

Üdvözlő távirat a királyhoz

Lelkes tapssal fogadott beszéde után Fischer Tivadar javasolta a konferenciának, küldjön üdvözlő táviratot a királynak. Az indítványt nagy lelkesedéssel elfogadták. Üdvözlő táviratot küldtek még dr. Chaim Weizmann professzornak Londonba és Glasner Móse volt kolozsvári főrabbinak Palesztinába.

Ezután Kasztriner Samu lapszerkesztő megemlékezett a mozgalom ezévi halottairól, Max Nordauról, Alexander Marmorekról, Morris Rosenfeldről és Klopót Mór marosillyei volt hitközségi elnökről. Az emlékbeszéd mély hatással volt a jelenlevőkre.

Briszker Ezekiel dr. liceumi tanár a temesvári helyicsoport nevében üdvözölte a delegátusokat és a vendégeket. Beszédében kifejtette azokat az alapelveket, amelyeket a konferenciának meg kell valósítania.

tétség hatalmaival, amig hajnalodott, úgy nekünk is harcolnunk kell ellenük.

Ezután dr. Weil Adolf a gyárvárosi hitközség, Klein tanár a belvárosi hitközség, Hübsch Dávidné a három temesvári zsidó nőegylet és dr. Süss Andor a Kadima sportegylet nevében üdvözölte a konferenciát. Majd megválasztották a konferencia vezetőségét. Elnökök lett: Rothbarth Jakab, alelnök dr. Deutsch Mór, tagjai pedig dr. Szegő Ernő, Klein Mózes, Márton Zsigmond, Vermes Ernő és dr. Klein Miksa. Ezzel a negyedik országársz cionista konferencia ünnepélyes megnyitótülése végetért.

Anghelcsu miniszter és a zsidó iskolák

A közoktatásügyi miniszter mózesvallású románoknak mondja a zsidókat

(Nagyvárad, augusztus 27. Az Uj Kelet tudósítótól.) Anghelcsu közoktatásügyi miniszter erdélyi szemleutjának során ma délelött Nagyváradra érkezett. A nagyvárosi sajtó képviselői felkeresték Anghelcsu minisztert, akitől többek között a nagyvárosi zsidó iskolák jövő évi sorsáról érdeklődtek.

— A jövő tanévtől kezdve — mondotta a közoktatásügyi miniszter az újságírók kérdéseire — a zsidó iskolák összes osztályaiban fölttellenül át kell térni a román tanítási nyelvre.

— A miniszter ur kívánsága — vetették közbe — ugyszólván lehetetlen, hiszen a diákok és tanárok jórésze még nem tud egy románul, hogy minden osztályban egyszerre át lehessen térni a román tanítási nyelvre.

— Hát tanuljanak meg — válaszolta a miniszter. — Vagy talán egyáltalában nem akarnak átérni a román nyelvre?

— Dehogy, — volt a válasz. — De az itteni zsidóságnak magyar az anyanyelve és így az átmenet csak fokozatosan lehetséges.

— Az én véleményem szerint — fejezte be az interjú Anghelcsu miniszter — a zsidók is románok, csak hogy míg mi keresztény románok vagyunk, addig a zsidók mózesvallású románok.

Schmiedt-Kerekes Oszkár mérnök ur története

Kolozsvárra hozták a tulceai állómérnököt. Schmiedt-Kerekes elmondja élettörténetét. Amerikából Tulceán át az ügyészség fogházába

(Kolozsvár, augusztus 27. Az Uj Kelet tudósítójától.) A kolozsvári törvényszék komor épületeinek folyosóján naponta az ügyes-bajos emberek szájai töltik tarkára. Legtöbbje tanúidézéscédulát szorongat a kezében és a premier lázával várja nyilvános szereplését, mások panaszkát akarják kitergetni a bíróság elé. A várakozás izalmában a tanúk és a jogkeresők összeismerkednek, összebarátkoznak és néhány perc múlva vadidegen emberek beható tüzzel sopánkodják el egymásnak az ügyet, a bírót, az ügyvédet...

A várakozó társaság harmadik része exkluzív tagokból áll, akik nem érintkeznek a másik két csoporttal. Ezek méltatlankodnak a legjobban. Valahogyan igazuk is van, mert ők nem önszántukból jöttek a törvényszékre, sőt „ugy hozták” őket annak ellenére, hogy minden idegszáluk tiltakozik a bírósággal kötéendő megismerkedés ismeretellen. Némelyik szuronyos fogház mellett szerénykedik, a másik diszkrét polgáruhási dektív mellett tesz úgy, mintha semmi köze sem volna szemfüles szomszédjához és fesztelendül futtatja végig szemét a folyosón. A raffiniroztatbak különben sem feszelyezik magukat, előzékeny leereszkedéssel beszélgetnek a szuronyos fogházzal, cigarettával kínálják, vagy cigarettáért pumpolják az örököt és az egyes bíróról és ügyészekről figyelemreméltó pszichológiai megfigyeléseket közlik tapasztalatlanabb kollégáikkal.

A mérnök ur

Az össze-vissza zibongó szóáradatot egyszerre egy türelmetlen hangos hang szakítja ketté: — Mérnök ur, miránk sohse kerül már a sor?

Odafigyelek. Egyik detektív adta fel a kérdést a mellette ülő foglyának. A mérnök ur nem türelmetlen, nem feszelyezi sem a váras, sem a mellé adott kiséret, barátságosan inti türelmesre a detektívet.

Erdekel a mérnök-fogoly, akin viseltes, de jószabásu ruha van, intelligens olajbarna arcát kicsi hegyes-csucsos körszakáll árnyékolja.

Megszólítom.

— Mérnök ur, mi járatban van itt?

— Schmidt Oszkár István mérnök vagyok — mutatkozik be. Bizonyára olvasta a lapokban a meghurcoltatásom történetét.

— A tulceai városi mérnök? Hogyne — mondom. Olvastam egyetmást.

— Kérem, azt mondják rólam, hogy nem vagyok mérnök. Itt Kolozsváron pedig mindenki ismer és tudja rólam, hogy Berlinben szereztem a diplomámat. Mondtam, mikor letartóztattak, hozzanak ide Kolozsvárra, kössenek ki a Mátyás-szobor elé és ha valaki azt mondja rólam, hogy nem Schmidt Oszkár István mérnök vagyok, akarszának fel.

— Jó, — mondom — hat ezért hozták most Kolozsvárra.

— Nem még kolozsvári itt-tartózkodásom alatt valami kis szisztematikus differenciám támadt. Ezert.

Egy kalandos élet

A tulceai állómérnök viselt dolgaival betekent át foglalkozott a sajtó Bukaresti jelentések alapján az Uj Kelet is megírta, hogy Schmiedt-Kerekes rendőrség vizsgálata szerint Kerekesnek hívják, valamikor bádögösszed volt, a harctéren ellopta az elesett Schmiedt tanár diplomáját és azóta mérnökként szerepel. A forradalom után a regátba tette át széknelyét, ahol sorozatos szélhámosságokkal tette ismertté a nevet.

Megkértem, mondja el élettörténetét, közben kérdésekkel segítik emlékezőtehetségén.

Belefog. Beszédében egy kalandos, zürzavaros élet szálai kuszálódnak össze.

— Nyitran születtem — kezdi. A középiskolát Pesten végeztem a Reáltanoda-utcában.

— Ott is érettségizett?

— Nem. Győrött. Pesten csak hét gimnáziumot végeztem.

— Mikor?

— Ezerkilencszázötben. Győrött érettségiztem, azután bevonultam katonának. Fél évvel tovább szolgáltam, mert aktív katona akartam lenni. Azután kikerültem Berlinbe, ahol elvégeztem a Tief- und Hochbau fakultást. Ezerkilencszázötben lettem mérnök.

• A számok nem vágnak egészen pontosan, ezek szerint a mérnök ur hét év alatt végezte el a mérnöki fakultást, de elnézem ezt a kis csekélységet.

— És azután — kérdem tovább.

— Az apámmal valami pénzhistória miatt összeváltunk. Nem is jöttem haza, egyenesen Amerikába mentem, ahol hét évig dolgoztam Ford autógyárában. Az anyámnak itt-ott volt egy kis vagyonkaja, háza, földje Nyitran, Kolozsváron, Besztercén, Debrecenben. 1912-ben eljöttem Kolozsvárra és gépekkel kereskedtem.

— Kit ismert itt Kolozsváron?

— Mindenkit, de nevekre nem nagyon emlékszem. Egy kis memoriabeli defektusom van — teszi hozzá magyarázólag. Meg azután nem is voltam sokáig Kolozsváron, tovább mentem Besztercére, Nyitnára, Budapestre.

— Besztercén ismer valakit?

— Nem, hathónapos koromban kerültem el onnan.

— Hát ott született?

— Igen — mondja, mert már elfelejtette, hogy az előbb Nyitnán mondott.

A magyar kormány feloszlatja az Ébredő Magyarok Egyesületét

Bethlen le akar számolni a titkos szervezetekkel. Fenyegetőznek az ébredők

(Budapest, augusztus 27. Az Uj Kelet tudósítójától.) A „Reggel” című napilap mai száma feltűnéskeltő cikket közöl a miniszterelnöknek arról a közeli tervéről, hogy feloszlatja az Ébredő Magyarok Egyesületét. A lap szerint a kormány mérlegelte a külpolitikai és belpolitikai helyzetet és arra az elhatározásra jutott, hogy az ügyvezető titkos politikai szervezeteket revízió alá veszi és leszámol velük.

Elsősorban az Ébredő Magyarok Egyesületét akarja a kormány feloszlatni, szó van azonban a többi szélső keresztény egyesületek és intézmények likvidálásáról is. Az Ébredő Magyarok egyesületének feloszlatása állítólag már a közeli napokban megtörténik.

A kormány elhatározásával kapcsolatban az Ébredő Magyarok Egyesületének egyik vezetőtagja nyilatkozatot tesz közzé, amelyben a következőket mondja:

— Hallottam a kormány készülődését a feloszlatásáról, de a véleményem, hogy a kormány meg fogja gondolni magát

mielőtt arra az utra lépne, hogy az Ébredő Magyarok Egyesületének feloszlatásával végleg elveszítse az ország keresztény közvéleményének ama kis töredékét is, amely még megmaradt hívei táborában. Az Ébredő Magyarok Egyesülete nem pontizál, de támogat minden keresztény nemzeti megmozdulást, így a keresztény pártok bökjait is, ami azonban semmiestre nem ok arra, hogy megszüntessék működését.

Az Ébredő Magyarok Egyesületének feloszlatása valószínűleg szobakerül a nemzetgyűlésnek legközelebbi gyűlésén, amely ennek következtében rendkívül megalmasnak ígérkezik.

Tovább beszél. Elmondja, hogy a háború alatt tüzérvadás volt. Veszprémi és bécsi ezrednél szolgált. Mindjárt megjön az emlékezőtehetsége is, egész halom veszprémi és bécsi nevet sorol fel. A Károlyi-kormány alatt lőszerosztáparancsnok volt, a proletárdiktatura alatt letartóztatták, halálraírték, de ő átszökött Debrecenbe ahol kapitányi ranggal felvették a román hadseregbe.

Keresztül-kasul Románián

Ettől kezdve azután boszorkányos gyorsasággal pereznek az események. Három év alatt bejárta Romániának majdnem minden nagyobb városát. Minden állomás egy-egy új bizalmi vagy hivatalos állást jelentett.

— Kolozsvárt — mondja — gépjávitóműhelyem volt. Rosszul ment, eladtam, tovább mentem.

— Bukarestben az ipartügyi minisztériummal tárgyaltam. Tulceába neveztek ki városi főmérnöknek. Megbukott a kormány, én is megbuktam. Crajovában lettem városi mérnök, közben Csernovitzban vízvezetési igazgató voltam. Azután... és boszorkányos gyorsasággal felsorol még egynéhány várost.

— Tulceában az üzlettársam feljelentet Crajovában letartóztattak, szabadonbocsátottak, azt után megint letartóztattak. Mostan idehozta Kolozsvárra.

— Kérem, — mondja azután tempósan — egészen bizonyos, hogy ki fog derülni az ártatlanságom. Különb... — Nem tudja befejezni a mondatát, mert már barátságosan invitálják be a tárgyalóterembe.

Pechje volt, a tanúk nem jelentek meg, az elnök elnapolta a tárgyalást, most két hétig tovább kell várnia az igazságra. (J. f.)

JEAN KANNER
román groteszk komikus és
JAULUSZ MORINI
magyar-német humorista
zsargon duettje
frenetikus sikert arat estenként a
KÖZPONTI BAR
fényes műsorában
Előadás kezdete este fél 10 órakor
Beleptéti személyenként jegyadóval együtt 20 lei
Rendes éttermi étlap arak

Eredeti gyári arak! Eredeti gyári arak!

„HELIOS”
kötött-szövött árugyár terakata
Cluj, Piata Unirii
(Főter)
7.

Órítási választék kötött és szövött árúban, harisnyák és keztyűkben!

A temesvári konferencia legnagyobb szenzációja a „Safur” könyv- és képműkiállítása

TUNGSRAM A legjobb villanykörte Mindenütt kapható!

Mégis csak ez van, usziti vegyileg legszebben, legolcsóbban Cluj

A francia csa

Délről és nyugatról

(Berlin, aug. 27. Az Uj Kelet tudósítójától.) A Ruhr-vidékről rendkívül érdekes hírek érkeztek. A francia megérkeztek néhány nappal ezelőtt a Ruhr-vidék eddig francia területére, gyors tempóval elfoglalták. Szombaton a francia előőrsek már a Ruhr-vidék határára értek.

London, augusztus 27. Az angol jegyzékre ma három részéből áll. A utasítja Anglia kifogás jogok ellen. A második a francia állásponttal, a harmadik részét. A harmadik részét.

A paraszti Frantos admirál (Gyulafehérvár, tudósítójától.) A paraszti propagandakörükben érkeztek, ahol délelőtti gyűlést tartottak. A gyűlés igen csekély folyt le.

A Caragiale-színháznyi hallgatóság előszíni előadások után érkeztek, ahol délelőtti gyűlést tartottak. A gyűlés igen csekély folyt le.

Frantos admirál cáfolja a paraszti seregellenes voltáról. Frantos beszédében kerülnek az emelvé tartalmatlan beszéd számu hallgatóság k.

A félig kiürült beszédét. Suciú lesz a Stresema.

Berlin, aug. Münchenbe utazott. Miniszterelnökkel találkozott, elnök aláírta a külső szövegű rendeltetést. A rendeltetést a külügyi miniszter de gyűlést Havenstein lemondása ügyében.

Bethlen Budapest, aug. elnök néhány nap érintkezésbe lép a képviselőkkel, abból a tárgyalásról jut magyar korona es.

Radios Gyo. Belgrád, aug. főlják a magyar egy Radios és Gagos megegyezés azt a hírt is, hogy volna Londonban ciai ügyvivők ma hogy Radios szóban senki sem nek korrektség gyébként teljes.

Kedd, 1928 augusztus 28.

HIREK

Óromániában és külföldön az „Uj Kelet” részére kizárólag Publicite Rador (Bucuresti, Str. Gen. Berthelot 1.) hirdetői iroda vesz föl hirdetéseket.
Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánági zárdóság napilapja.
Az Uj Kelet cikkeinek utánnyomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.
Előfizetési árak: Egy hónapra 60 lei, negyedévre 170 li) félévre 320 lei, egész évre 620 lei.
Felelős szerkesztő: Marton Ernő dr.

francia csapatok váratlanul Frankfurt alá érkeztek

Délről és nyugatról elzárták a forgalmat. Nagy pánik Németországban. Miért terjesztették ki a megszállást

(Berlin, aug. 27. Az Uj Kelet tudósítójától.)
Ruhr-vidékről rendkívül nyugtalanító hírek érkeznek. A francia megszálló csapatok, amelyek néhány nappal ezelőtt váratlanul megindultak a Ruhr-vidék eddig meg nem szállott területeire, gyors tempóban folytatják előnyosulástukat. Szombaton éjszaka a francia előőrsök megjelentek Frankfurt alatt

tek életbe, amely lehetetlenné teszi a szabad közlekedést és a város élelmezését.

A Stresemann-kormány megdöbbenéssel értesült Frankfurt körülzárásáról. Erőthetlenné tartja, hogy éppen abban a pillanatban, amikor Londonban a megegyezési kísérletek folynak az antanthatalmak között, újabb megszállással nehezítse meg Franciaország a jövőteli kérdés rendezését. Beavatott politikai körökben a megszállás kiterjesztéséből arra következtetnek, hogy Franciaország és Belgium ezzel a lépéssel akarnak súlyt adni Angliához intézett jegyzéküknek.

Szóbeli tárgyalások lesznek a jóvátételről

London, augusztus 27. A belga választott angol jegyzékre ma átnyújtották. A válasz három részből áll. Az első Belgium visszautasítja Anglia kifogásait a belga kisebbségi jogok ellen. A második leszögezi, egyetértően a francia állásponttal, a Ruhr-akció jogszerűségét. A harmadik reményét fejezi ki, hogy

a szövetségesek között meg fognak indulni a közvetlen tárgyalások. A válaszjegyzék az utolsó ponttal kapcsolatban konkrét javaslatot tesz arra nézve, hogy a szövetséges miniszterelnökök az írásbeli eszmecsere helyett térjenek át a szóbeli tárgyalásra.

A parasztpárt gyulafehérvári népgyűlése

Frantos admirális tiltakozik az antidinasztizmus vádja ellen. A parasztpárt küzdeni akar a korrupció ellen

(Gyulafehérvár, aug. 27. Az Uj Kelet tudósítójától.) A parasztpárt vezérei erdélyi propagandakörükben ma Gyulafehérvárra érkeztek, ahol délelőtt tizenegy óraker népgyűlést tartottak. Gyulafehérvár a nemzeti párt egyik erős városa, így a parasztpárti népgyűlés igen csekély számu hallgatóság előtt folyt le.

párt hordja szívén a nép érdekeit és a parasztpárt hajtja végre Erdély és a regát végleges egységesítését. Suciú után sorra beszélnek a párt vezető egyéniségei, akiket a teremben maradt hallgatóság feszült figyelemmel hallgat végig.

Giulea kolozsvári egyetemi tanár részletesen ismertette a parasztpárt megalakulásának történetét, majd Mihalache emelkedik szólásra és éles szavakkal fakad ki a mindjobban elharapózó korrupció ellen és bejelenti, hogy a parasztpárt fel fogja venni a küzdelmet a korrupció ellen. Ezután részletesen vázolja Bratianu Vintila külföldi útjának sikertenségét, amelynek okát az elharapózott korrupcióban látja.

Mihalache után Madgearu beszél, aki a nemzeti párttal való sikertelen fúzió-kísérletet ismerteti. Junian nagy tetszéssel fogadott beszéde után, amelyben frappáns szavakkal vázolta az ország belpolitikai helyzetét, Lupu, a parasztpárt vezére lépett az emelvénnyre. Félórás beszédeben az agrárreform kapcsán elkövetett visszaéléseket ostromozta.

A gyűlés délután fél három óraker ért véget.

A Caragiale-színházban mintegy kétszázfős hallgatóság előtt tizenegy óraker Crisan malistyei földműves nyitja meg a gyűlést. Néhány jelentéktelen beszéde után a párt egyik markáns egyénisége, Frantos admirális emelkedik szólásra, aki néhai Károly király egyik bizalmasa volt.

Frantos admirális egyórás beszédeben sorra cáfolja a parasztpárt antidinasztikus és hadseregellenes voltáról terjesztett híreszteléseket. Frantos beszéde után szintelen szónokok kerülnek az emelvénnyre, akiknek unalmas és tartalmatlan beszédei alatt az amugy is kiszámú hallgatóság kiszállingózik a teremből.

A félig kiürült teremben kezdi meg Suciú beszédét. Suciú leszögezi, hogy csak a parasztpárt

Stresemann Münchenben

Berlin, aug. 27. Stresemann kancellár Münchenbe utazott, hogy Knilling bajor miniszterelnökkel találkozzék. Ebert birodalmi elnök aláírta a külföldi devizák beszolgáltatásáról szóló rendeletet. A Reichsbankban a nyomdai munkások és a bankigazgatóság között ellentétek támadtak. A két fél a munkügyi miniszter döntését kérte. A birodalmi gyűlést Havensteinnek, a Reichsbank elnökének lemondása ügyében összehívják.

Bethlen Genben

Budapest, augusztus 27. Bethlen miniszterelnök néhány nap múlva Genbe utazik, ahol érintkezésbe lép a nagy- és kisantant külügyi képviselőivel, abból a célból, hogy a kölcsönügylet dülőre juttassa és ezzel megállítsa a magyar korona esését.

Radics összeküldött György herceggel

Belgrád, augusztus 27. Hivatalosan cáfolják a magyar lapokban megjelent híreket egy Radics és György herceg közötti állítólagos megegyezéséről. Ugyancsak cáfolják azt a hírt is, hogy a szerb kormány interveniált volna Londonban a belgrádi angol diplomáciai ügyvivők működése miatt azon a címen, hogy Radics szökését elősegítették. Belgrádban senki sem kételkedik Anglia képviselőinek korrektségében. Radics újabb lépéseit gyébként teljes homály takarja. A belgrádi

„Tribuna” azt írja, hogy Radics sikertelenül kopogtat mindenütt Londonban, sem a politikusok, sem a sajtó nem vállalják a horvát elszakadási mozgalom támogatását, úgy hogy valószínűleg hamarosan el is utazik Angliából Svájcba vagy Olaszországba. Pénzét letétbe Zürichba küldte, mert ott akar emigránsközpontt alakítani. Zürichben van már Frank és Klobucarics, akik közösen fognak dolgozni Radicsal.

Uniformist kapnak a Tarbut-diákok.

A kolozsvári Tarbut-gimnázium igazgatósága értesíti az érdekelt szülőket, hogy miniszteri rendelet következtében a Tarbut-iskolákban is egyenruhát vezetnek be. A közelgő ünnepekre való tekintettel az igazgatóság nyomatékosan felhívja a szülőket figyelmét, hogy gyermekeiknek ne csináltassanak más ruhát, mert az egyenruha minden növendékre, tekintet nélkül anyagi viszonyaira, egyaránt kötelező.

Estétikai kongresszus Halleban.

Berlinből jelentik: Október 11-étől 13-áig estétikai és általános művészettudományi kongresszus lesz Halleban, amelyen a jelentősebb német sudósok és művészek valamennyien részt vesznek. Előadnak többek közt Bab Julius a filmről és művészetről. Emil Utitz a művészi alkotásról. Prinzhorn Hans a művészeti alkotások pszichológiai vonatkozásairól. Schünemann Geörg a középkori és modern zenéről: ebben az előadásban Oswald Spengler is résztvesz.

— Angol herceg az albán trónon? Belgrádból jelentik: Tiranából érkezett jelentések szerint az albán kormány legközelebb foglalkozni fog az albán trón betöltésének kérdésével. A kormánynak az a szándéka, hogy angol herceget hívjon meg az albán trónra.

— Friedrich újabb teleplezésre készül. Budapestről jelentik: Friedrich kijelentette, hogy az ingyenrészevény-ügyről újabb adatokat kapott, amelyeket nem hallgathat el és a Ház legközelebbi ülésén szövéteszi.

— Arcübasew Lengyelországban. Varsóból táviratozzák: Arcübasew orosz író Varsóba érkezett. Arcübasew Lengyelországban akar letelepedni.

— Japán herceg Bukarestben. Bukarestből jelentik: A bukaresti japán követség értesítést kapott, hogy egy japán herceg katonai kísérettel Romániába utazik, hogy a román trónörökösnek a japáni udvarnál tett látogatását viszonozza. A japán herceget októberben Szinajában nagy pompával fogják fogadni. A japán herceg néhány napig Szinajában marad, azután inkognitóban meglátogatja Bukarestet.

— Ujságíróegyetem Münchenben. Münchenből jelentik: Az ottani egyetemen tanszéket állítanak föl az ujságtudomány számára. Az ujságtudomány első egyetemi tanára d'Esther bölcsészeti tanár.

— Egy örült felgyújtott egy falut. Pozsonyból jelentik: A minap tűz pusztított a csallóközi Bácsfa községben. Hét ház leégett. A tüzet egy Nánási nevű ember okozta, aki most szabadult ki az elmegyógyintézetből, ahonnan hely híján elbocsátották. A pirománikus embert az égő házak közelében találták meg a feldühödött falusiak, akik meg akarták lincselni.

— Megnyílt a pán-orosz kiállítás. Moszkvából jelentik: Moszkvában tegnap megnyitották a gabonatözsédét. Ugyancsak megnyílt a pán-orosz kiállítás is, amelyen külföldiek is résztvesznek. Egyedül Németországból nyolcszáz cég vesz részt a kiállításon.

Az aradi hamis permiszek ügye.

Aradról jelentik: Az ottlakai csempészéssel kapcsolatban Gritta Ovidiu rendőrprefektus és Andrescu rendőrigazgató tovább folytatták a nyomozást, mivel a kihallgatott tanúk és érdekelték vallomásából arra a következtetésre jutottak, hogy egyéb szállítások körül is felmerültek szabálytalanságok. A rendőrség megidézte Dema Gusztáv aradi hamisiparost, aki Curticion át permisz alapján hatvan darab vágómarhát szállított ki Magyarországra. Megállapították, hogy a szállításhoz felhasznált permisz hamisított volt, a rendőrség tehát szükségesnek látta a nyomozás kiterjesztését s ebből kifolyólag Pataki budapesti és Füredi nagyváradi exportöröket is tanuként megidézték. A bukaresti ügyészség, tekintettel arra, hogy a permiszeket állítólag ott hamisították, külön vizsgálóbírót delegált az ügy megvizsgálására, akinek intézkedésére a három exportör a tegnapi nap folyamán Bukarestbe utazott. Az ottani ügyészség ugyanis értesítést küldött, hogy a nyomozás során sikerült egy miniszteri tisztviselőt letartóztatni, akire babilonizmus, hogy hamisított permiszeket hozott forgalomba és ennek a szélhámosnak áldozatai az Aradon előállított kereskedők. Bukarestbe való leutazásuk különben azért vált szükségessé, hogy a vételre vonatkozó szükséges információkat megadják, mivel most már megállapítható, hogy Demák a hamisított permisz teljesen jóhiszeműen vették meg. A kihallgatás eredményéről eddig még jelentés Aradra nem érkezett, valószínű azonban az, hogy Bukarestben sikerül a hamisítás ügyét megfelelően tisztázni.

— **Elmetszette a lábát a vonat.** Nagyvárad tudósítónk jelenti: Tegnap este a nyárlói állomáson vasúti baleset történt. Nagy Gáspár fékező kiesett a vonatból s a kerekek alá került, amelyek jobb lábát több lemetszették. A szerencsétlen embert a nagyváradai kórházban ápolják. Allapota életveszélyes.

— **Orvosi hír.** Dr. Wertheimer M. szülészorvos hazaérkezvén, rendelését ismét megkezdte Str. Regina Maria (Deák Ferenc-utca) 48. szám alatt. Rendel. d. u. 3-5-ig.

— **Marienbadban kiraboltak egy pozsonyi ékszerest.** Pozsonyból jelentik: Az itteni rendőrség távirati értesítést kapott Marienbadból, hogy ott ismeretlen tettesek betörték Wittmann Ignác pozsonyi ékszerész fióküzletébe. Az elrabolt ékszerek értéke meghaladja a százezer koronát. Az elrabolt tárgyak nagyrészt aranyórák, briliánsgyűrűk, aranyláncok és cigarettatárcák, melyek pontos leírása a rendőrség kezében van.

— **Sztrájkbaléptek a magyar malommunkások.** Budapestrol jelentik: A malommunkások országos szövetsége vasárnap délután proklamálta az általános sztrájkot.

— **Szénmezőket fedeztek fel Párkány mellett.** Párkányból jelentik: A párkányi határban nagy szénleleteket fedeztek fel, melyek ásatási jogát a község szerződésileg az államra ruházta. A bányászat a legközelebbi időben megindul.

— **Felmentették Szombati-Szabó Istvánt az államellenes izgatás vádjá alól.** A kolozsvári törvényszék tegnap tárgyalta Szombati-Szabó István költő ügyét, akit egyik versével kapcsolatban államellenes izgatással vádoltak. Szombati-Szabó Istvánt a vád alól felmentették.

— **Sas László „Isten lábánál” című regényét,** amelyet díszes kiállításban a Kadima Könyvtár adott ki, az Uj Kelet könyvostályában és minden jobb könyvkereskedésben megkapja. Alól nincs, ott rendeltesse meg.

— **Szobrot állítanak Sarah Bernhardtnek.** Párisból jelentik: A színészek agitációjára megalkult a Sarah Bernhardt szoborbizottság, amelynek élén Sascha Guitri áll és amelynek feladata lesz szobrot állítani a zsidó származású nagy művésznőnek. A szobrot Antonie Bourdoulle fogja elkészíteni és valószínűleg a Place Malesherben állítják föl, Dumas szobra mellett.

— **Hírek egy újabb nagy vasúti szerencsétlenségről.** Vasárnap Kolozsváron újabb borzalmas vasúti szerencsétlenség híre terjedt el. Azok a kolozsváriak akik a Tovis felőli vonalon érkeztek meg, hozták a szerencsétlenség híreit. Allitól szombaton éjjel a Nagyszében és Voróstorony közötti vasútvonalon az Olt ujonnan épülő hidja a Bukarest felé haladó személyvonat alatt leszakadt. A hírek szerint az allitól szerencsétlenségnek hatvány halottja és rengeteg sebesültje van. A hír néhány óra alatt az egész városban elterjedt és mindenütt megdöbbenést keltett. Érdeklődünk a kolozsvári üzletvezetés balesetostályánál és a balesetreferecnél, ahonnan azt az információt kaptuk, hogy az allitól szerencsétlenség híreit ebben a pillanatban még azért nem lehet ellenőrizni, mert a kolozsvár-brassói telefonvonal nem működik.

* **A temesvári konferencia alkalmából a „Safrut” zsidótárgyú könyvek és képekből kiállítás rendez,** amelyre a t. delegátus urak és vendégek b. figyelmét ezennel felhívjuk. A tiszta jövedelem 60% a Keren Kajemet Lejiszraelnek lett felajánlva.

* **Beiratások a timisoarai Zsidó Lyceumban** szeptember hó 2., 3., 4. és 5. napján mind a fiúk, mind a leányok részére. Ugyanez időben lesz a beiratás az egyetlen zsidó Felsőkereskedelmi Iskolában. Javító vizsgálatok aug. 30-án lesznek.

KÖZGAZDASÁG

Egy évre meghosszabították a kitermelési engedélyeket

(Nagyvárad, augusztus 27. Az Uj Kelet tudósítójától.) Megirtuk, hogy a kormány augusztus 15-én rendeletet adott ki, amely elrendeli az új erdőtervényre való hivatkozással az egész erdélyi fatermelés beállítását. A kitermelési fát nem lehetett volna lebonyolítani, a termelési vagy szállítási kötelezettségeknek nem lehetett volna eleget tenni, Erdély majdnem legfontosabb termelési ága megbénult volna a rendelet következtében, amely szeptember elsején lépett volna hatályba.

A fatermelők nyolcas bizottsága és százas választmánya vasárnap délelőtt Nagyváradon a kereskedelmi csarnokban értekezett ebben az ügyben. Az előadó ismertette a tárgyat és kifejtette, hogy a kormánynak a termelési engedélyhez kötött az a kívánsága, hogy az üzemterveket szeptember elsejéig minden termelő cég készítse el és hitese erdőmérnökkel apróaltassa, teljességgel lehetetlen.

A tervek elkészítése egymaga is két hétnél több időt vesz igénybe, az apróaltás pedig

Manóméterjavító műhely Aradon. Erdély gyárparosai és gőzgéptulajdonosai súlyos károkat szenvedtek eddig a gyakori kazánrobbanások miatt. A sokszor katasztrófális végű szerencsétlenségeket legtöbbször az okozta, hogy a gőz feszültségét mutató manóméter hirtelen elromlott, s az így szabályozhatatlan gőz szétvetette a kazán falát. Aradon most megnyitott egy nagyméretű javítóműhely, mely e téren egész Románia legjelentősebb vállalkozása. A műhely teljes berendezése Németországban készült és gépei olyan precizek, hogy Gáspár Arpad tulajdonos hat nap alatt nemcsak elvégezteti, de vissza is küldi a strada Horia 2. alatti műhelyben javított munkákat. A műhely négy elektromos esztergappal dolgozik.

Csak a bukaresti központ eszközölhet márkavételeket Bukarestből jelentik: A bukaresti deviza felügyeleti hivatal értesítette a Banca Nationala kolozsvári fiókját, hogy devizaüzletek lebonyolítására jogosított bankok német márká vételeket és eladásokat nem eszközölhetnek. Erre további intézkedésig kizárólagos joga csak a bukaresti devizaközpontnak van.

A kamara devizaüzlete. A kolozsvári kamara devizaosztályának ügyében a Banca Nationala folytatja a vizsgálatot. Kereskedők körében biztosra veszik, hogy a kormány az iroda működését nem fogja engedélyezni. A kamara eddigi jövedelme a devizaátutalásokból tízezer lej volt, ezzel szemben az iroda és egyéb beruházások 50000 lej emésztettek fel. A kamara vezetősége azt hiszi, hogy a vizsgálat befejezése rá nézve kedvező lesz és a devizaközvetítő iroda ezentúl akadálytalanul folytathatja működését.

A vámilletékek fizetése. Bukarestből jelentik: A pénzügyminiszter intézkedése szerint a vámhivatalok csak angol font, dollár és francia frankban fogadhatják el a vámilletékeket.

Küldöttség adóügyben. A kolozsvári Kereskedők Tanácsa elhatározta, hogy a kivetett és nyolc napon belül befizetendő adó ügyében küldöttség útján keresi meg Simionescu pénzügyi vezérigazgatót egyrészt az adófizetési kötelezettség határidejének meghosszabításáért, másrészt abból a célból, hogy a kereskedők az adófizetésnél részletkedvezményt kapjanak.

Az új ipari hitelintézet. Bukarestből jelentik: Szeptember 15-én Bukarest összes nagyobb pénzintézeteinek delegátusai a Banca Nationala

bizonytalan terminusig buzna-halasztaná az ügyet már azért is, mert Romániában ezidő szerint nagyon kevés az állami erdőmérnök. Felmerült az a terv, hogy a kormánynál az alkotmány 136. § alapján tiltakozzanak a rendelet ellen, amely szerzett jogok elkobzásával egyértelmű. Ezt a javaslatot azonban nagy szótöbbséggel elvetették és úgy határoztak, hogy egy előbbi kérvény szorgalmazásával fogják az ügyet dülöre vinni.

A tanácskozások során sürgönyi értesítés jött Bukarestből, amelyben az Erdélyrészi Fegyveresület ügyésze, dr. Metes Péter parlamenti képviselő közölte a fatermelőkkel, hogy a kormány az előadott indokok alapján a kitermelési engedélyeket kivételesen meghosszabította 1924. év szeptember 15-ig. Követeli azonban, hogy az üzemterveket közben elkészítsék, apróaltassák és ezen az alapon kérjék a további engedélyeket, amelyeket indokolt esetekben ki fognak adni az új erdőtervényben lefektetett elvek alapján.

és a pénzügyminiszter egyik kiküldöttje jelenlétében értekezletet tartanak, amelyen meg tárgyalják az új ipari hitelintézet szervezési munkálatait. Ez az értekezlet fog dönteni az új pénzintézetek erdélyi és bánági kirendeltségeiről is. E területekre szánt két fiókiintézet előreláthatólag Kolozsvárnak és Temesvárnak jut.

Az amerikai kölcsön föltételei. Annak idején megirtuk, hogy egy amerikai pénzcsoport megbízottai tárgyalásokat folytattak Bratianu Vintila pénzügyminiszterrel egy Románia számára nyújtandó hosszabblejáratú kölcsönre vonatkozólag. Az ajánlott összeg 10 millió dollár, ami a jelenlegi árfolyamon körülbelül 23 milliárd lejnek telet meg. A kölcsönt az amerikai konzorcium előterjesztése szerint a közlekedési eszközök rekonstrukciói munkálataira, a háború alatt tönkrement üzemek felépítésére, az állam belföldi és külföldi adósságainak annuitására s a lej kurzusának megjavítása céljából a külföldön levő lej mennyiségének visszavásárlására fogják fordítani. A kölcsön föltételei a következők: a konzorcium kötelezi a kormányt, hogy a napi kurzuson annyi lejt váltson be, amennyit a konzorcium fog tudni a számára beszerezni. A kormány a nyújtandó kölcsön egy része képen fogadja el az amerikai piacon forgalomban lévő és eddig konszolidálatlan kincstári bonokat. A kölcsönösszegnek fennmaradó részét dollárban nyújtják az államnak, a mindenkori napi árfolyamon. A kölcsön kamata 4 1/8 százalékos, a kibocsátási árfolyam azonban csak 3 és 1/2 százalék, a paritásos alul. Az esedékesség időtartamának a megállapítását a konzorcium az ezentuli tárgyalások folyamán fogja végleg megállapítani, amelynek határa 50-100 év között lesz. A kölcsön garantálására a konzorcium azt az ajánlatot tette, hogy egy általuk kinevezett megbízott vegyen részt az állami monopóliójövedékek bevételeit kizárólag a kölcsön garantálására fordítja.

Ha művészi kivitelű a vasbutort
akár venni, ne sajnálja az utat **Marosvásárhelyre** és tekintse meg a **SZÉKELY ÉS RÉTI**
ERDÉLYRÉSZI BUTORGYÁR RESZV.-TÁRS. butortermet!
Asztalosok furnírárszükségeit legolcsóbban itt szerezhetik be

Rothmann Márton szabókéllékek és Cluj, str. Matia (v. Mátyás kir.-utca) 2. sz. rövidáru raktára. Eladás nagyban és kicsinyben. Vidéki megrendeléseket postán eszközöl

**Csecsemők, kisgyermek-
kek ideális ápolószere a**

Höfer-féle gyermek hintőpor és Höfer-féle gyermek-crém!

KÉRJEN * „FIGARO” * CSOKOLÁDÉT

A mai

Szillárdul a lej. Estek piacon. A német

(Kolozsvár, augusztus 27.)

A lej — a mai zürichi tőzsze

tolyamról 2-45-re szilárd

zatlanul 2-45-tel jegyzet

zürichi javulása még n

zést. A mai 8-00-as p

2-51 1/2-es zürichi jegy

pánzpiacra a délelőtti

ellanyhultak, ami a le

javulásának tulajdonit

zürichi frank javulása

volt, amit legjobban a

illusztrál. A zürichi

31-70-es nyitásról 31

pánzpiacra egy erősebb

rülbelül 41-es zürichi

A német márka

1-00-ra esett. A berlin

rohamosan emelkednek

gyon minimális.

Irányzat: Lejben

dozás, német márkában

Augusztus 27-én 100

7000—8000

14000—15000

7-92—7-93 fr

2-44—2-46 sv

0-44-50—0-45

10-08—10-10

1850000—190

31200—31600

15-76—15-78

0-9-80—0-9-90

Valutapiac au

A bukaresti tőzs

volt.

Zürich. Nyitás—

Newyork 550—553—

Páris 3145—3170,

Prága 1617 1/2—1620—

Belgrád 575—575—,

24—24, Bécs 77 1/8—7

Berlin. Zárlat: Róma 2

Newyork 5.900000, Páris

Bécs 830, Prága 173750

dam—, Bukarest —.

A budapesti deviza

mai: Lej —, mári

1090—, 1126 lengyel m

dollár —, osztrák ko

Páris. Nyitás: Lon

Berlin 40, Róma 76,

8, Zürich 318, Bécs —

.....

SPO

Románia

a Ki

Külföldi e

(Kolozsvár, augusztus

27.) Románia egész

lános figyelmé középette

kolozsváron az országos ba

a Kinizsi—Victoria mér

temesvári csapat nyerte

izben vitte el Románia

Kinizsi—Victoria

A mai valutapiac

Szilárdul a lej. Estek az összes értékek a belföldi piacon. A német márka újabb esése

(Kolozsvár, augusztus 27. Az Uj Kelet tudósítójától.) A lej — amint ez előrelátható volt — a mai zürichi tőzsdén a szombati 2:40-es árfolyamról 2:45-re szilárdult. A zárlatnál is változatlanul 2:45-tel jegyezték. A lejnek az öt pontos zürichi javulása még most sem fedi a párisi jegyzést. A mai 8:00-as párisi lejárfolyam körülbelül 2:51/2-es zürichi jegyzésnek felel meg. A belföldi pénzpiacra a délelőtti órákban az összes értékek ellanyhultak, ami a lej és a francia frank zürichi javulásának tulajdonítható. A párisi előzsdén a zürichi frank javulása következtében nagy bessz volt, amit legjobban a 3:16-os svájci frankjegyzés illusztrál. A zürichi zárlatnál a francia frank a 31:70-es nyitásról 31:45-re esett, ami a belföldi pénzpiacra egy erősebb keresletet idézett elő körülbelül 41-es zürichi kiízetés mellett.

A német márka Zürichben a mai zárlatnál 1:00-ra esett. A berlini tőzsdén a külföldi értékek rohamosan emelkednek. Belföldön a forgalom nagyon minimális.

Irányzat: Lejben és francia frankban ingadozás, német márkában esés.

Augusztus 27-én 100 lejért fizettek Kolozsvárt,

- 7000—8000 külf. magyar koronát,
- 14000—15000 belf. magyar koronát,
- 7:92—7:93 francia frankot,
- 2:44—2:46 svájci frankot,
- 0:44:50—0:45 dollárt,
- 10:08—10:10 olasz lirát,
- 1850000—1900000 német márkát,
- 31200—31600 osztrák koronát,
- 15.76—15.78 cseh koronát,
- 0:9:80—0:9:90 font sterlinget.

Valutapiac augusztus 27-én:

A bukaresti tőzsde ünnep miatt zárva volt.

Zürich. Nyitás—Zárlat: Berlin 105—100, Newyork 550—553.—, London 2520—2520, Páris 3145—3170, Milano 2395—2395, Prága 1617 1/2—1620.—, Budapest 3 1/3—3 1/3, Bégrad 575—575.—, Bukarest 245—245, Varsó 24—24, Bécs 77 7/8—77 7/8, Bécs lebélyezett 78. **Berlin. Zárlat:** Róma 272250, London 26875000, Newyork 5.900000, Páris 337500, Zürich 1067000, Bécs 830, Prága 173750, Budapest —, Amsterdam —, Bukarest —.

A budapesti devizaközpont hivatalos árfolyamai: Lej —, márka —, francia frank 1090—, 1126 lengyel márka 850—950, dinár —, dollár —, osztrák korona — lira 825—65.

Páris. Nyitás: London 8015, Newyork 1760, Berlin 40, Róma 76, Prága 51:75, Bukarest 8, Zürich 318, Bécs —, Varsó —.

SPORT

Románia bajnoka a Kinizsi

Külföldi eredmények

(Kolozsvár, augusztus 27. Az Uj Kelet tudósítójától.) Románia egész sportársadalmának általános figyeleme közepette zajlott le vasárnap Kolozsváron az országos bajnokság utolsó felvonása, a Kinizsi—Victoria mérkőzése. A döntőmeccset a temesvári csapat nyerte meg, amely ezuttal másodszor vitte el Románia bajnokságát.

Kinizsi—Victoria 2:0 (1:0). Victoria-támadással indul a játék s a 4. percben Ritternek kitérőben is közbe kellett lépni. Erre a Kinizsi erősebb támadásba kezd, a 7. percben Chifor hibázik s a lecsúszott labdát Matek góba rugja. Mindenki nagy Kinizsi-győzelmet vár, ez azonban a Kinizsi csatárainak tévovázása és a Victoria lelkes játéka miatt elmaradt. A 10. percben Chifor ismét hibázik, Hütter lövését Molnár csak szerencséjével védi ki. Ezután a Victoria csatársora vezet egy pár veszélyes támadást, az egyéni kísérletezések azonban eredményre nem vezetnek. A 27. percben a Kinizsi ellen a tizenhatos vonalról rugott szabadrugás meleg helyzetet teremt a temesváriak kapuja előtt, de a háttvédek mentenek. A Kinizsi ellentámadásai percekig a kapujához szorítják a Victoriát, a csatárok azonban tulkomálnak és erélytelenek. A 42. percben Molnár egy biztosnak látszó gólt kézzel üt ki.

A második féldőben Megyeri és Istvánffy a Victoriában helyet cserélnek, de ez a változtatás sem segít a csapaton. A Kinizsi fokozza az iramot és állandóan biztos fölényrel játszik, amit csak a Victoriának egy-egy egyéni támadása szakít meg. Már a 4. percben Kilianovits balszélőnek kitűnő helyzete nyílik a Victoria kapuja előtt, de késelekedik. Tánzer és Bedő lövését Molnár fogja. A 12. percben Kilianovits leszállásból indul, kapu előtt azonban ismét hibáz. A 16. percben Megyerit szökteti Barabás, az úres kapu előtt azonban mellé lö. Hasonló kedvező helyzete nem volt több a Victoriának. Kinizsi-támadások következnek, melynek eredményeként a 23. percben Matek mintegy husz méterről kapásból váratlan gyönyörű gólt lö. A 25. percben Barabás éles szabadrugását Ritter védi.

A 26—30. percekben a Victoria támad, de egy korneren kívül eredményt nem ér el. Nagy Lajos bíró közben megszakítja a játékot, mivel a közönség köréből sértő megjegyzést hallott. Kilianovits vezet támadást, tizenhatoson gáncsolják, de a szabadrugást a csatárok ellászálják. Ugyancsak szabadrugást ér el a Kinizsi a 36. percben Chifor gáncsa miatt. A 38. percben Chifor meg rugja Mateket, a büntetőrugás kapu mellé megy. A 39. percben Chifort a bíró kiállítja. Az utolsó percekben Victoria-támadások. A győztes csapatban Matek volt a legjobb. Gyors, erélyes és kitűnő lövő. Az országos válogatott csapat nehezen tudná nélkülözni a legeredményesebb temesvári játékost. Mellette Tánzer, Kilianovits tünnek ki, a fedezet-sorban Fenyvesi kiválóly nyújtott. Tóth-Bedőn sem látszott meg az idő. A két háttvéd, Fogl és Hoksáry teljes biztossággal védtek Ritter kapuját és ha át is ment rajtuk a labda, Ritter fogta el a legveszélyesebbeket is. A tegnap mutatott játék után Ritter helye biztos a lengyelek ellen. A Victoria főerénye a lelkes játék, az összjáték hiánya azonban megakadályozta az eredményt. A védelem bizonytalan volt, a fedezetsorban csak Palocsay elégitett ki. Egyénileg Barabás vezetett egy pár veszélyes támadást. Molnár kapus jobb helyezkedéssel mindkét gólt védhette volna.

A mérkőzés után Gebauer Mária, a bukaresti labdarúgószakszövetség elnöke udvözlő beszéd keretében nyújtotta át a Kinizsinek az FSSR bajnoki érmeit. A győztes Kinizsit a nagyszámu közönség lelkesen ünnepelte. Jó bíró volt Nagy Lajos.

Galamblövdőverseny Szamosujváron. A szamosujvári vadászegylet szeptember 23-án tartja meg második galamb- és agyaggalamb-lövő versenyt Károly trónörökös fővédnöksége alatt. A verseny nyolc számból, áll 20.000 lej értékű díjjal. Benezéseket szeptember tizedikéig Moldován Gergely egyleti titkár fogad el, aki az érdeklődőknek részletes programot küld. A vendégek elszállásolásáról az egylet fog gondoskodni.

Marosvásárhely. A nemzetközi uszóversenyen, melyet az MSE rendezett, Sipos Márton, a budapesti MAFC tagja a százméteres mellúszásban beállította 1 perc 15 másodperces saját világrekordját. Második lett Moldován (MSE), míg a KAC színében szereplő Péntek a harmadik hellyel volt kénytelen beérni.

Rendőrtisztviselők—Monopoltisztviselők 2:1 (1:1), bíró Blumberg. A rendőrtisztviselők góljait Pop és Cotz II. rugták.

Szamosujvár. Spárta—Unió 3:0 (1:0), barátságos, bíró Marcinkievitz (KAC). Az eredmény meglepetés.

Nagyvárad. NAC—Egyetértés 2:1 (1:0). Pásztorserleg díjmérkőzés, bíró Szednicsek. A NAC biztosan győzött Borda és Rónai góljaival. Mónus rugta az Egyetértés gólját.

Nagyszalonta. NSC—SzSE (Szatmár) 2:1 (2:1), bajnoki, bíró Kiss Ernő.

Szatmár. Nagyvárad Törekvés—Szatmári Törekvés 2:1 (1:0), bajnoki. A tartalékolt váradai csapat góljait Ströck, a szatmáriakét Szegedi lőtte.

Temesvár. TMTE—TAC 0:0. Bajnoki, bíró Schusster Ottó. Meglepő a TMTE jó szereplése.

Unirea—Vulturi 7:1 (3:0). Bajnoki. A kiváló tornában levő Unirea hatalmas fölényrel játszott.

Arad. Gloria—CFR—AAC 1:0 (1:0). Vasas vándordíj-mérkőzés.

A lengyelek elleni román válogatott jelöltjei. Nagyváradról jelentik: Szerdán délután dr. Morár nemzeti kapitány Nagyváradon triálmérkőzést tart a lengyelek elleni válogatott csapat összeállítására. A triálra a következő játékosok kaptak meghívást: **Kolozsvár:** Hirsch dr., Jakobi, Leitner, Barabás, Bonciocat, Guga. **Temesvár:** Ritter, Kozovits, Halmos, Tánzer, Wätzer, Matek, Szilágyi, Tóth (Bedő). **Bukarest:** Stroescu, Gheorgescu. **Brassó:** Fritsch II. **Arad:** Auer. **Petrozsény:** Veszprémi. **Nagyvárad:** Bartha, Rónai, Ströck. A válogatott csapat csütörtök délután gyorsal utazik Halmin keresztül Lembergbe. A mérkőzést Kopehell német bíró fogja vezetni.

Budapest. FTC—UTE 2:0 (2:0). Változatos mezőnyjáték, melyben az FTC van fölényben. A tizenhatodik percben Kelemen kiszökik és az FTC első gólját rugja. A féldő végén az UTE is felnyomul, de korneren kívül eredményt nem tud elérni. A második féldőben az UTE durva játékkal igyekszik eredményhez jutni, mire az FTC gyönyörű összjátékkal válaszol és a 23. percben Kelemen beadásából a második gólt éri el. Az UTE felnyomulása eredményt azonban nem hoz. Az FTC Pataky és Tóth nélkül játszott.

Szeptember 23-án lesz a kisantant atlétikai versenye. Temesvárról jelentik: A szeptember 16-ra kitűzött nemzetközi versenyt egy héttel későbbre — szeptember 23-ra — halasztották.

Legolcsóbban fest, tisztít az

UNIO

gőzmosógár

Cluj, C. Reg. Ferd. 133

1888

SZÍNHÁZ - MŰVÉSZET

Heti műsor
Kedd: Balga szüz. (Rendes helyárrakkal. Sorozatszám 9.)
Szerda: Vengerkák. (Repriz. Új betanulással, új szereposztással. 21-edeszer. Rendes helyárrakkal Sorozatszám 10.)

A színházi iroda hírei:
Színházi bérlet. Már csak három napig: kedden, szerdán és csütörtökön lehet a jövő évadra jegyet bérelni. A premiérberleten már csak néhány zsöllyeszék és páholy bérelhető. A rendes napi bérletben (A, B, vagy C) még jobb jegyek is kaphatók. A bérletkötés utolsó napja csütörtök.
Vengerkák. Szerdán este a Vengerkák kerül színre új betanulással, új szereposztással. Poór Lili, Baróti Erzsé, Laczkó Aranka, Miklósy Margit, Áldor Juliska, Mihályfi László, Lengyel Réthely, Berky, Kemény László és Nagy Gyula játszó a Vengerkák főszerepeit.

Új tagok bemutatkozása. Csütörtöktől minden estén új tagok bemutatkozása van műsorra tűzve. Csütörtökön a Bajadér előadásának keretében Zöldhelyi Anna, Bányász István és Sümegi Ödön, pénteken a Leányvásárban Bartkó Etus és Tolnay Andor, szombaton a Drótostóthban ismét Zöldhelyi Anna, vasárnap a Bob hercegen Bartkó Etus fog fellépni.

Délutáni előadások. Két délutáni előadás lesz ezen a héten. Szombaton a Morfiumot adják Poór Lilive és Tári Ferencsel, vasárnap a Sárga csikó kerül színre Zöldhelyi Annával, Szentgyörgyi Istvánnal, Réthelyivel. A délutáni előadásokat olcsó helyárrakkal tartják meg.

MOZGÓK MŰSORA

Egyetem-mozgó: Augusztus 28-án: Csodálatos szerelem. Elettra Raggio rendkívül lebilincselő 5 felvonásos drámája. A szerelem diadala az ész fölött.

Augusztus 29-én: Csodálatos szerelem.
Uránia-mozgó: Augusztus 28-án: Ófelsége a halál. Minden idők legszenzációsabb 5 felvonásos filmóriása.

Augusztus 29-én: Ófelsége a halál.
Apolló-mozgó: Augusztus 28-án: A démon. Szentimentális 6 felvonásos dráma. Ifj. Dumas híres regénye után.
Augusztus 29-én: Tetszésvágy mérge. Előadások kezdete: 5, fél 7, 8, és fél 10 órakor.

APRÓHIRDETÉSEK

Apróhirdetések egyszeri közlési díja szavanként 2 lel. Vastagabb betűvel szedett szavak 3 lel. Legkisebb apróhirdetés díja — 10 szög — 20 lel. Jellegű hirdetésekre semminemű felvilágosítást nem adunk. A beérkező ajánlatok helyi hirdetéseknek a kiadóhivatalban vehetők át, vidékiek a kívánt címre továbbítatnak. Erre a célra a hirdetés díjon kívül 2 lel 60 bani bélyegköltés fizetendő.

Jókarban levő használt transporthordó nagyobb tételekben eladó. Bognár és Szántó Erdélyi Kereskedelmi Részvénytársaság, Cluj, Calea Regele Ferdinand 70. 6091

Egyetemi hallgató v. két gimnáziumi tanuló intelligens zsidó családnál teljes ellátást nyerhet. — Ertekezhetni Lusztig & Nussbacher cukorkaüzlet. 6113

5000 kg. meggy (fajmeggyből préselve) eladó. Ugyanezt esetleg ki volna hajlandó meggyparlatnak lepárolni. — Ertekezhetni Str. Londrei (Hosszu-u.) 21. sz. 6115

Egy cementserépgép 500 vaslemezrel eladó. Ertekezhetni özv. Weisz Károlynénál Margitta. 6116

Két izr. leányka teljes ellátást kaphat. M. I., Cal. Traian (Arpad-ut) 36. 6118

Tanítónőt keresek magyarországi faluba polgári iskolai előkészítésre. Leveleket „Csanád“ jellegre kérek a kiadóba. 6119

Órásegédet több évi gyakorlattal keresek. Ajánlatokat Schmerler Dávid, Násáud. 6120

Kalaptanfolyam és beiratás a női ipariskolába (Avram Iancu 13—15. sz.) augusztus 27-én kezdődik. — Bővebb felvilágosítást nyújt az igazgatóság. 6121

Rákóczi-ut közelében csinos, modern villa nagy gyümölcsösrel, szép kilátással, sürgősen, előnyös árban eladó. Ertekezhetni Banca Chrissovalonini-nál, Unió-u. 8. 6122

Felozlott papírkereskedés papír- és írószerekkel mult évi árban eladó. Leitár Schwartz, Reg. Ferdinand 112., meglekint-betű. 6123

Weisz Siegfried

kalap és uridivat áruházába Cluj, Cal. R. Ferdinand 6

megérkeztek a legújabb őszi kalapjaink!!

Férfi „Gyukits“ keménykalap míg a készlet tart Lei 550.—
I-a nyulszőr keménykalap Lei 360.—
I-a gyapju keménykalap Lei 235.—

Nagy választék férfi fehérműben!

„Barzel“ Cluj-Kolozsvár,

Piata M. Vit. 13

Fierarie 1480 Vasúzet Telefon 10-49.

Ágyszőnyeg és Vegyipari Rt. Szatmár

Gyárt: bőrenyvet, csontenyvet, csontszirt, mütrágyát, szappant, kocsikenőcsöt, gépszirt, téglát stb. Vesz: csontot, száraz és vizes húslejt, nyers és olvasztott raggyut

Ne feledjék el,

hogyan a világszerte ismert

Ráth Hermann Trieszt

cég 40 éves szakmeretével és az az országban termelők bizalma folytán még mindig a legszebb és legmegfelelőbb termékeket tudjuk szállítani. RÁTH JOZSEF máramarosszigeti nagykereskedő utján prompt ab Bukarest, a legolcsóbb napi árak mellett. Felvilágosításokkal készséggel szolgál Josef Ráth Bucuresti Casuta Postala 6001

Irodaberendezések

Kopenetz gépezemű asztalosműhelyben olcsón szerezhetők be

Cluj, Honvéd-utca 92

**Minden-
kinek
fontos a**

DICK

cég
**Strada Regina Maria 5.
ma kezdődő**

nagy alkalmi vására

10.000 mtr Karton	Lej	25.—
10.000 „ Divatbatiszt		25.—
10.000 „ Divat grenadin		29.—
10.000 „ Kelengyeváson		33.—
10.000 „ Zefir		36.—
10.000 „ Barchett		39.50
2.000 „ Gyapju öltönyszövet		129.—
2.000 „ Divat Eponge		130.—
1.000 drb Női ing I-a		98.—
1.000 „ Női nadrág I-a		75.—
1.000 „ Férfinadrág		65.—
1.000 „ Férfi divating		149.—
1.000 „ Simi nyakkendő		15.—
1.000 „ Divatnyakkendő		24.—

Stb.

Stb.

Dick Jakab és Fia cég

**Strada Regina Maria 5.
(v. Daák F.-u.)**

Prima

bácskai

kender

Kapható:
Hayas Dező
Timisoara

Telefon
2—14

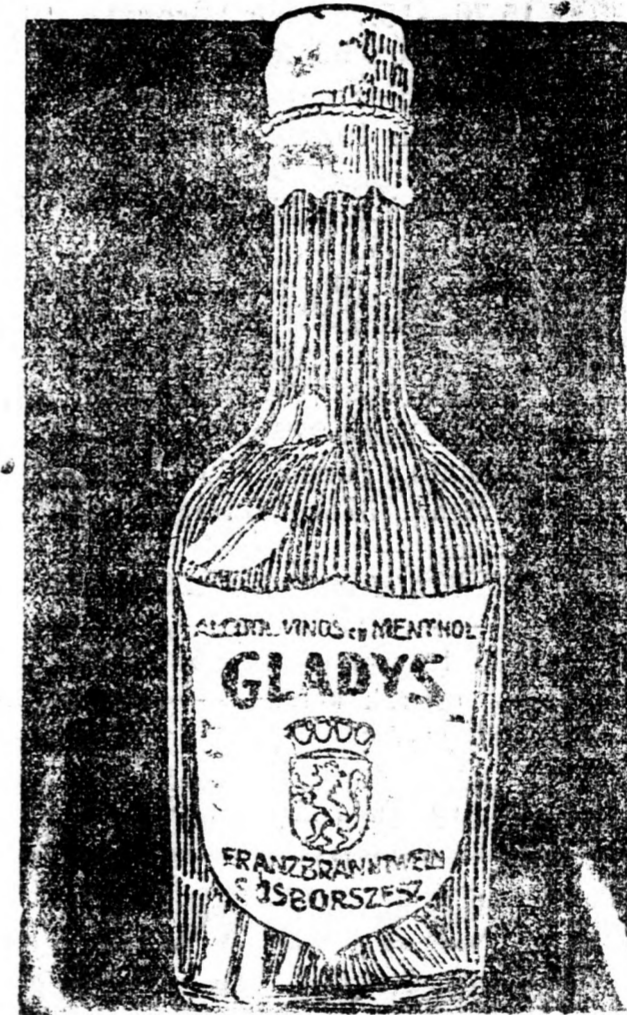
Telefon
3—84

VADÁSZ & COMP.

vizvezeték-, csatornázás- és villamosvilágítás berendezési vállalat. Üzlet: Str. Universitatii (volt Egyetem-u.) 2
Műhely: Str. Baba Novac (volt Bethlen-utca) 11. szám alatt

Villamos vasalók, főzőedények, csillárok, Tungram-féle izzólámpák, mindennemű szerelési anyagok állandó nagy raktára.

„Gladys“ sósorszesz üdít,
„Gladys“ sósorszesz erősít,
„Gladys“ sósorszesz fájdalmat csillapít

Gyártja Herczeg Géza vegyészeti gyára Cluj

Telefon 81. **Ládagyár** Fióküzlet: Egeres
Mindennemű ládákat és fadóbozokat összeszegezett és szétszedett részeken megrendelésre azonnal készít és szállít a legolcsóbb napi áron 1391
Sajovics és Lebovits fakeskedés és ládagyár Cluj, Strada Cernanji (volt Kajántól-ut) 1 szám

AUTOMOBILOK!!

Bővebbet
EMIL BLAGA
Cluj

**Benzint és
gumit
sporolhatnak
megkímélve
együttal
a gépet is!**

SZERKESZTŐSÉG.
HIVATAL ÉS NYO
Cluj, Kolozsvár, St.
L. Pop (Brassay-ut)

Telefon: Szerkes
és kiadóhivatal —
Zs. N. Sz. —

A kéziratok kizár
szerkesztőségnek
zendők. Kéziratok
adunk vissza

Cluj-Kolozsvár

Besz

Az erdélyi
Nemzeti A
molója a X
A bizotts

(Temesvár, a
sitójától.) Hétfőn
újra összeült, hog
adók jelentéseit.
tum igazolóbizot
plenáris ülésnek.
kezdésig százhar
levelét vizsgálta
Azóta is sok dele
gy a konferenci
száma meghaladja

Az előadók
főtitkár tartotta
ben különösen
foglalkozott. Nor
év a Judennot e
zavargások, az egy
arra kényszerítet
séget, hogy konkr
egységes szerveze
ket. De ez semmi
munka háttérbesz
tab mértékben ke
Székely Béla
a szövetség jelenk
tatlan. A mai álla
ugy lehetséges, ho
szervezetét megsz
zésre van szükség,
minden pontnak
minden ember tud
szervezni a helyi
hessenek tulajdon
rendszeres és céltu
het eredményes a
dése. A küzdelme
embereket fel kell
val, amelyek új sz
vet hozzanak bele
Erre vonatkozólag
vezetet oivasott fé
illetékes szakbizot
kely Béla ezután
molóját:

AKIK

— Az erdélyi
hulását főképen
képzett aktív emb
még száraz ága
törzsének s azóta
a mulasztottakat
Ézért a jövőben a
feladata az lesz, h
kával terjessze
Erdélyben. S ebbe
kell helyeznünk a
vár az a feladat,
valósítsa. De erre
meg a szükséges
Erre vonatko
terjesztett elő Sz
erdélyi zsidóságná
segeiről beszélt. A
lőbb feladata a S
kivegye a maga r
ban, melyet a báz
nizmus céljánál.
otthonná kell felé
végetért karlsbad
nagy problémájá
nek a Palesztina